

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ
POWIATU HAJNOWSKIEGO**

ZA ROK 2016

luty 2017

Wstęp	3
I. Nadzór i sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	4
I.1 Choroby przenoszone drogą pokarmową	5
I.2 Choroby przenoszone przez kleszcze	8
I.3 Sytuacja epidemiologiczna w zakażeniach krwiopochodnych.....	9
I.4 Sytuacja epidemiologiczna w chorobach, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe szczepienia ochronne.....	9
I.5 Inne choroby.....	9
II. Ocena wykonawstwa szczepień	11
III. Nadzór nad stanem sanitarnym obiektów służby zdrowia	12
IV. Nadzór nad jakością wody	13
IV.1 Nadzór nad urządzeniami produkującymi wodę do spożycia przez ludzi.....	13
IV.2. Nadzór nad obiektami kąpielowymi	14
IV.3 Nadzór nad występowaniem bakterii Legionella sp. w wodzie ciepłej	14
V. Nadzór nad stanem sanitarnym obiektów użyteczności publicznej	15
V.1 Ocena stanu sanitarnego miejscowości, tras i obiektów turystycznych	15
V.2 Ocena stanu sanitarnego zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy	15
V.3 Ocena stanu sanitarnego innych obiektów użyteczności publicznej	15
VI. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności	15
VI.1 Ocena stanu sanitarnego zakładów żywienia	15
VI.2 Ocena jakości zdrowotnej żywności	17
VI.3 Ocena jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego.....	17
VII. Nadzór nad środowiskiem pracy	18
VII.1 Ocena warunków higieniczno-sanitarnych	20
VII.2 Ocena w zakresie stosowania oraz wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin.....	20
VII.3 Ocena w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków	20
VII.4 Ocena w zakresie nadzoru nad produktami biobójczymi	20
VII.5 Ocena sytuacji w zakresie występowania chorób zawodowych	21
VIII. Nadzór nad stanem sanitarnym placówek o wiatowo-wychowawczych i higienę procesów nauczania	21
VIII.1 Ocena stanu sanitarnego placówek o wiatowo-wychowawczych	21
VIII.2 Higiena procesów nauczania.....	22
VIII.3 Dożywianie w szkołach	22
VIII.4. Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	23
VIII.5 Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach	24
IX. Działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	24
X. Działania o wiatowo-zdrowotne i promujące zdrowie w powiecie	24
XI. Rozpatrywanie skarg, wniosków, interwencji od ludności	26
XII. Działalność kontrolno-represyjna	27
XIII. Wnioski	27

Załączniki

1. Informacja o stanie sanitarnym podmiotu leczniczego z terenu powiatu hajnowskiego, będącego pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku w 2016r.
2. Zdjęcia z wybranych działań promocyjnych koordynowanych lub organizowanych przez PPIS w Hajnówce (przesłane pocztą elektroniczną).

WST P

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwych i uciążliwych czynników środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- 1) higieny środowiska,
- 2) higieny pracy w zakładach pracy,
- 3) higieny radiacyjnej,
- 4) higieny procesów nauczania i wychowania,
- 5) higieny wypoczynku i rekreacji,
- 6) zdrowotnymi warunkami żywienia i przedmiotów użytku,
- 7) higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne

Podjęte działania służyły zapewnieniu bezpieczeństwa sanitarnego na podległym terenie poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru oraz prowadzenie działań zapobiegawczych i przeciwepidemicznych w zakresie chorób zakaźnych i innych powodowanych warunkami środowiska. Działania są planowane w oparciu o potrzeby regionu oraz wskazania jednostek nadrzędnych, jak również podejmowane są działania w oparciu o bieżącą sytuację stanu sanitarnego.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa ludności i poprawy stanu sanitarnego powiatu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce rozwiązuje problemy zdrowia publicznego w sposób kompleksowy, polegający nie tylko na przeprowadzaniu kontroli i badań laboratoryjnych, ale również na powszechnej edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia realizowanej we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi, w tym organizacjami samorządowymi oraz społecznościami lokalnymi.

Zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowane były przez 23 pracowników (22,5 etatu) zatrudnionych w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Hajnówce.

W strukturze PSSE są następujące komórki organizacyjne wykonujące zadania z poszczególnych obszarów:

- Sekcja Epidemiologii
- Sekcja Higieny żywienia i Przedmiotów Użytku
- Sekcja Higieny Komunalnej
- Sekcja Higieny Pracy
- Stanowisko ds. Promocji Zdrowia
- Stanowisko ds. Nadzoru Zapobiegawczego
- Stanowisko ds. Dzieci i Higieny

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przekazał do wiadomości informację o stanie sanitarnym podmiotu leczniczego z terenu powiatu hajnowskiego, będącego pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku, którą PPIS w Hajnówce dołączył do sprawozdania jako załącznik nr 1.

I. NADZÓR I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROBY ZAKA NYCH.

Celem nadzoru epidemiologicznego jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz wczesne wykrywanie zagrożeń w celu ich skutecznego zwalczania.

Szczególne zestawienie zachorowań wraz ze współczynnikami zapadalności za 2015 i 2016 rok w powiecie hajnowskim przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela nr 1 Sytuacja epidemiologiczna w latach 2015-2016

Jednostka chorobowa		2015		2016	
		Zachorowania	Współcz. zapadal.	Zachorowania	Współcz. zapadal.
Salmonelozy	zatrucia pokarmowe	24	53,4	21	47,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	wywołane przez <i>E. coli</i> inna i BNO	7	15,6	5	11,2
	wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	11	24,5	25	56,1
	inne określone	9	20,0	12	26,9
	inne nieokreślone	1	2,2	1	2,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2		8	129,9	5	77,4
Lamblioza (giardioza)		-	-	3	6,7
Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem)	wywołane przez rotawirusy	60	133,5	39	87,5
	wywołane przez norowirusy	17	37,8	7	15,7
	inne określone	7	15,6	4	8,9
	nie określone	10	22,2	2	4,5
Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2		31	503,2	9	139,3
Biegunka i zapalenie śródkielkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem		91	202,4	143	320,9
Biegunka i zapalenie śródkielkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu u dzieci do lat 2		2	32,5	20	309,6
Tularemia		3	6,7	2	4,5
Jersinioza pozajelitowa		-	-	1	2,2
Mycobakteriozy inna i BNO		3	6,7	2	4,5
Krzyszyc		7	15,6	23	51,6
Płonica (szkarlatyna)		-	-	1	2,2
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna	ogółem	5	11,1	6	13,5
	również	4	8,9	6	13,5
	inna określona i nieokreślona	1	2,2	-	-
Kilka inne postaci kili i kilka nieokreślona		1	2,2	-	-
Borelioza z Lyme		76	169,1	152	341,1
Styczno i narażenie na w ciekliżn /potrzeba szczepie		17	37,8	17	38,1
Kleszczowe zapalenie mózgu		15	33,4	21	47,1
Inne wirusowe zapalenie mózgu	nie określone	-	-	1	2,2
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	inne określone i nie określone	-	-	1	2,2
Ospa wietrzna		77	171,3	71	159,3
Różyczka		2	4,4	1	2,2
Wirusowe	typu B przewlekłe	4	8,9	6	13,5

zapalenie w troby	typu C wg definicji przypadku - 2014r.	4	8,9	6	13,5
	inne i nieokre lone	-	-	1	2,2
winka		2	4,4	2	4,5
B błowica		-	-	1	2,2
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna	ogółem	2	4,4	1	2,2
	posocznica	2	4,4	1	2,2
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	w innych chorobach obj tych Mz-56	3	6,7	4	8,9
	inne okre lone	-	-	-	-
	inne nieokre lone	2	4,4	-	-
Zapalenie opon mózgowych inne i nieokre lone		4	8,9	2	4,5
Grypa	ogółem	-	-	8	17,9
	u dzieci w wieku 0-14 lat	-	-	3	6,7
Gru lica pęc		4	8,9	12	26,9
RAZEM		516	1147,8	648	1453,9

Zapadalno liczona na 100 tys. ludno ci

Biegunki u dzieci do lat 2 ó zapadalno liczona na 10 tys. i grup wiekow

1. Choroby przenoszone drog pokarmow

W roku 2016 nie notowano na obszarze powiatu zachorowa na dur brzuszny, dury rzekome, wó nic , wirusowe zapalenie w troby typu A oraz zatrú jadem kieóasianym.

W porównaniu z rokiem 2015r. zmalaó o 12,5% liczba przypadków zatrú pokarmowych paóczkami *Salmonella*.

W roku 2016r., podobnie jak w poprzednim roku, wyst pió 2 ogniska zbiorowego zatrucia pokarmowego:

- W domu prywatnym w Daszach. Czynnikiem etiologicznym zatrucia byó prawdopodobnie wirusy. Jednak e nie ustalono czynnika, ródó ani no nika zatrucia. Zachorowaó 3 osoby.
- W domu prywatnym w Hajnówce podczas posióku urodzinowego. Czynnikiem etiologicznym byó *Salmonella Entertidis*, prawdopodobnym ródóem zatrucia byó jaja kurze zakupione na targowisku od nieznanego sprzedawcy, za prawdopodobnym no nikiem tatar woówy i niezachowanie higieny podczas przygotowywania posióku. Zachorowaó równie 3 osoby.

Przyczyny zachorowa , wywołanych paóczk *Salmonella* to gównie nie przestrzeganie podstawowych procedur higieny, brak znajomo ci zasad przechowywania ywno ci i jej ochrony przed zanieczyszczeniem mikrobiologicznym oraz przygotowywania potraw z udziaóem jaj.

W roku 2016 obserwowano:

- wzrost liczby bakteryjnych zaka e jelitowych: ogółem w 2016 ó 43 zachorowania, za w 2015 ó 28. Czynnikiem etiologicznymi wywołuj cymi zachorowania byó *Escherichia coli* inna i BNO, *Clostridium difficile*, *Enterobacter cloacae*, *Klebsiella oxytoca* oraz *Pseudomonas aeruginosa*.
- znaczne zmniejszenie liczby wirusowych zaka e jelitowych ó ogółem w 2016r. zarejestrowano 52 zachorowania, za w 2015r. - 94. Czynnikiem etiologicznymi

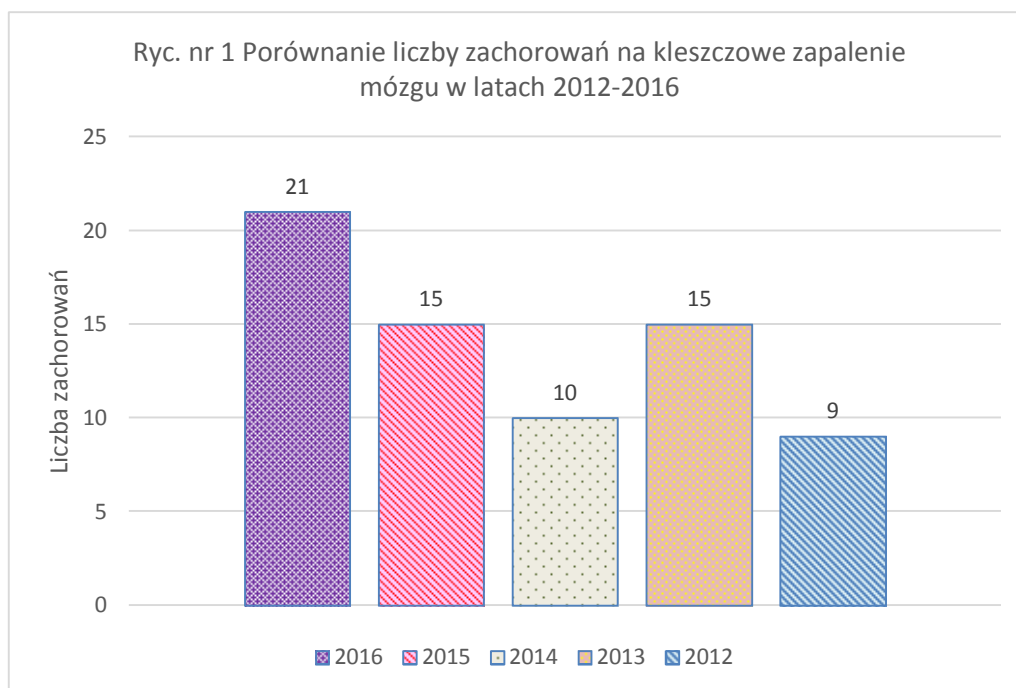
wywołanymi zakażeniami w 2016r. były rotawirusy, norowirusy i adenowirusy, ponadto w 2 przypadkach wirusów nie określono,

- wzrost liczby biegunek i zapaleń ośrodkowo-jelitowych BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu: w 2016 roku zarejestrowano 143 zachorowania, w 2015r. ó 91,
- ilość zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 oraz biegunek u dzieci do lat 2 była mniejsza o ok. 17% (w 2016 ó 34 zachorowania, w 2015 ó 41).

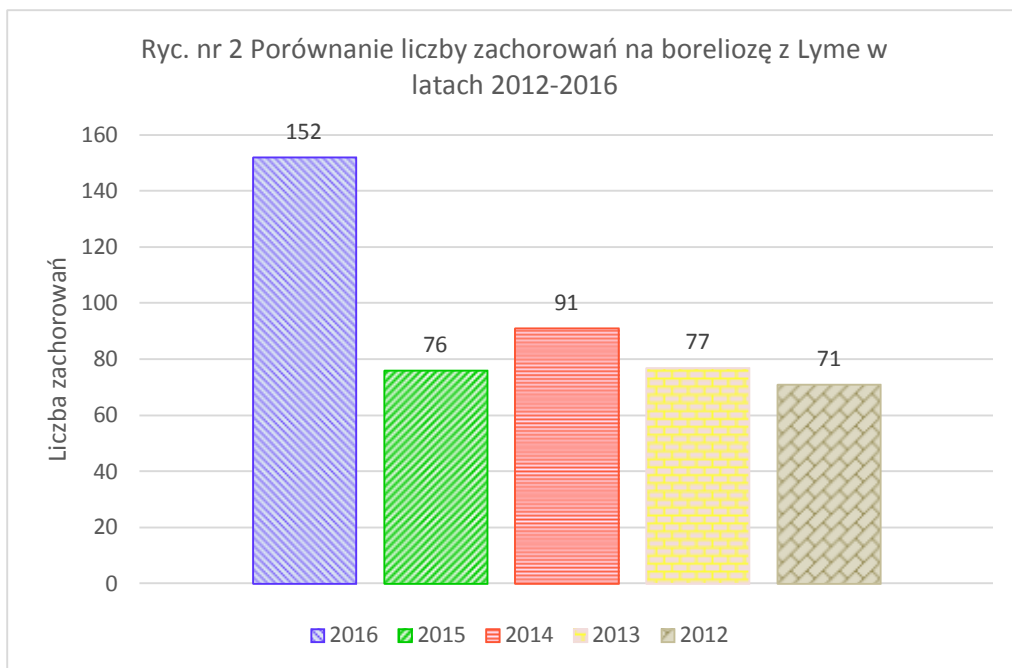
2. Choroby przenoszone przez kleszcze

Powiat hajnowski jest obszarem endemicznym chorób przenoszonych przez kleszcze ó kleszczowego zapalenia mózgu i boreliozy z Lyme. W 2016r. zwiększyła się zarówno liczba zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu (o 40%), jak i liczba zachorowań na boreliozę z Lyme (o 100%).

W 2016r. wystąpiło 21 zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu, wszystkie przypadki były hospitalizowane. Nie rejestrowano zachorowań wśród osób szczepionych przeciwkleszczowemu zapaleniu mózgu.

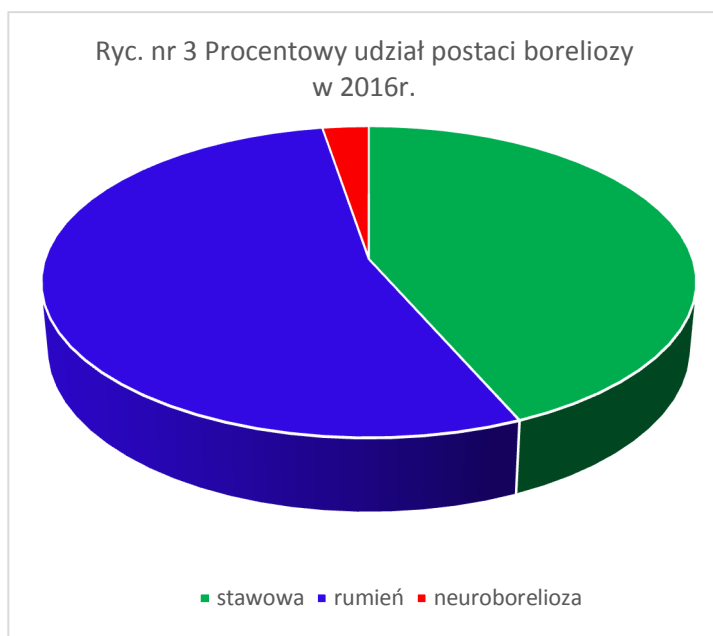

Natomiast na boreliozę z Lyme zarejestrowano w 2016 roku 152 przypadków zachorowań, zaś w 2015r. - 76., szczegóły przedstawia ryc. nr 2.

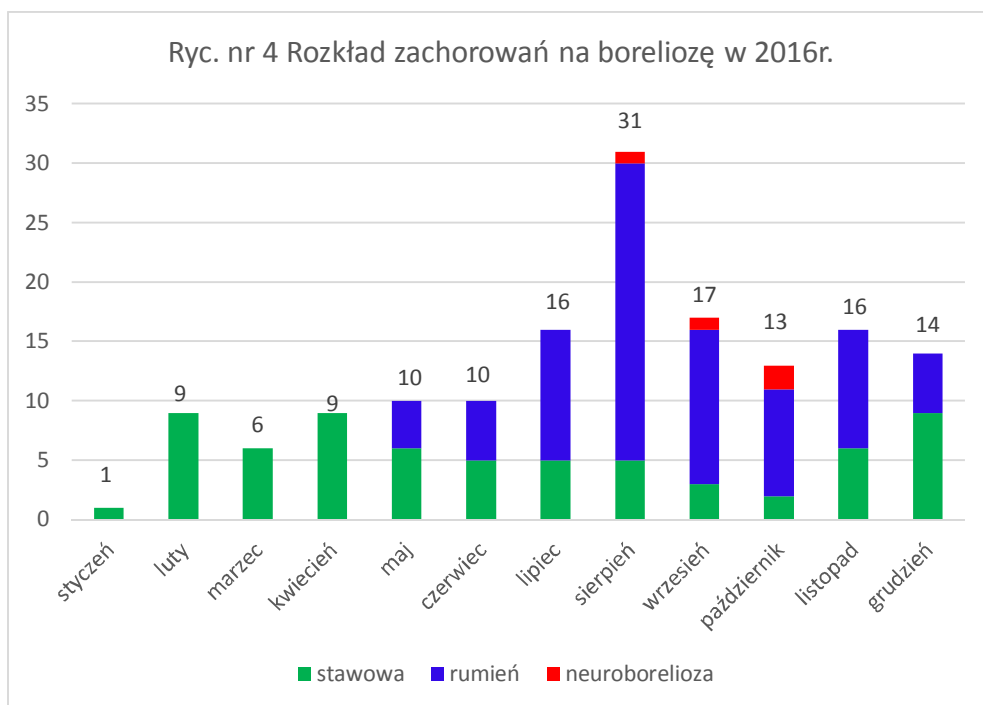

Stwierdzono następujące postaci zachorowań na boreliozę, Ryc. nr 3:

- postać stawowa: 66 przypadków,
- postać neurologiczna: 4 przypadki,
- rumień w drugich: 82 przypadki

Zachorowania na boreliozę obserwowano na przestrzeni całego roku 2016 ó szczegóły przedstawia ryc. nr 4

3. Sytuacja epidemiologiczna w zakażeniach krwiopochodnych

W 2016r. pogorszyła się sytuacja zachorowań na wirusowe zapalenie w trobie i kształtowała się następująco:

- 6 przypadków wirusowego zapalenia w trobie typu B
- 6 zachorowań na wzw typu C
- 1 przypadek wirusowego zapalenia w trobie, nieokreślonego.

Dla porównania w 2015r. sytuacja zachorowań na wirusowe zapalenie w trobie kształtowała się korzystniej niż w roku 2016:

- 4 przypadki zachorowań na wzw typu B
- 4 zachorowania na wzw typu C

Pomimo szczepień ochronnych przeciw wzw B nadal rejestrowane są nowe zachorowania na wirusowe zapalenie w trobie typu B. Należy jednak zwrócić uwagę, iż obecnie istnieje większe ryzyko zakażenia wirusem HCV niż HBV, gdyż w przypadku wzw typu C brak opracowanej szczepionki.

Niezmiernie ważnym dla zapobiegania i zwalczania wzw C, podobnie jak wzw B jest przeprowadzanie skutecznej sterylizacji sprzętu medycznego w zakładach ochrony zdrowia, jak i w gabinetach kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, gdzie dokonuje się czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich.

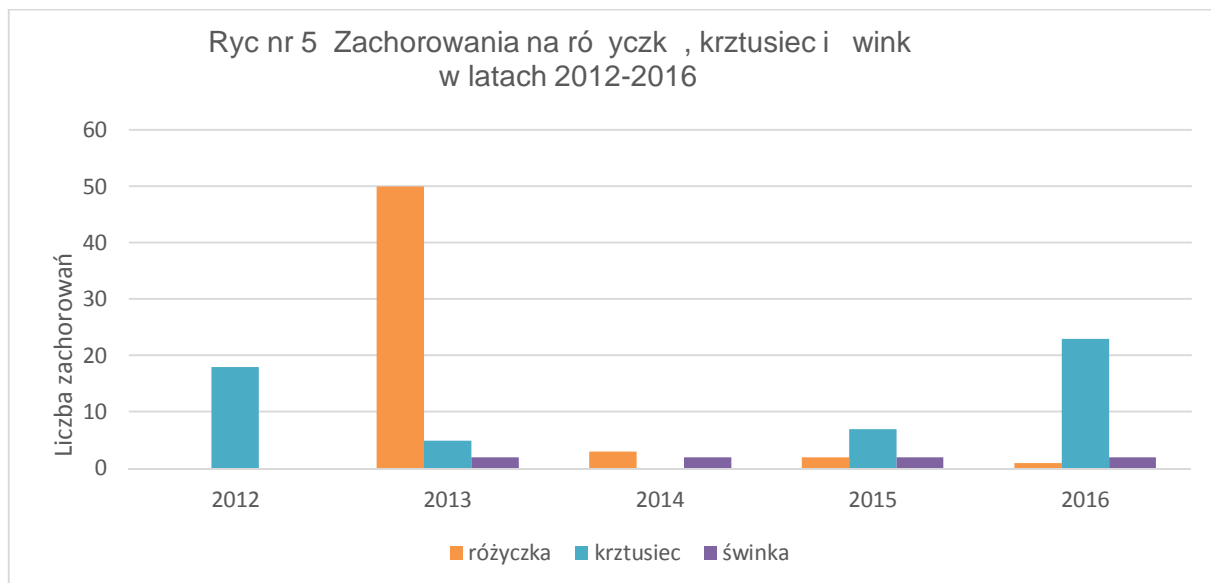
W celu zwrócenia uwagi młodzieży na problem zakażeń krwiopochodnych pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Hajnówce przeprowadzili 3 szkolenia: dla 60 uczniów klas Ia, IIb, IVb Technikum Leśnego w Białowie.

4. Sytuacja epidemiologiczna w chorobach, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe szczepienia ochronne

W roku 2016 podobnie, jak w latach poprzednich nie wystąpiła na obszarze powiatu hajnowskiego zachorowania na błonica (difteryt), tężec, nagminne porażenie dziecięce (polio) i odróżka.

Ponadto w 2016r. zarejestrowano 1 zachorowanie na różyczkę, (w 2015r. było 2 zachorowania) oraz 2 zachorowania na świnkę, (w 2015 również 2 osoby).

Sytuacja epidemiczna zachorowań na krztusiec pogorszyła się. W roku 2015 wystąpiło 7 zachorowań na krztusiec, zaś w 2016r. wystąpiło 23 zachorowania.

5. Inne choroby

W 2016r. wystąpiło:

- 2 przypadki potwierdzone tularemii, w 2015r. zarejestrowano 3 przypadki,
- 1 przypadek inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae* w postaci posocznicy. W 2015r. było 2 przypadki w/w posocznicy,
- 1 zachorowanie na jersiniozę pozajelitową,
- 1 zachorowanie na błonnicę, w roku 2015 nie było takiego zachorowania,
- 3 przypadki giardiozy (lambliozy), w roku ubiegłym w/w zachorowań nie było.

W porównaniu do roku ubiegłego o 20% zmniejszyła się liczba zachorowań na bakteryjne zapalenie opon mózgowych i mózgu oraz o 100% zwiększyła się liczba zachorowań na wirusowe zapalenie mózgu i wirusowe zapalenie opon mózgowo rdzeniowych

Tabela 2. Analiza zapaleń mózgu i opon mózgowych

Lp.	Jednostka chorobowa	2015	2016
1	Inne wirusowe zapalenie mózgu nie określone	0	1
2	Wirusowe zapalenie opon mózgowych, inne i nie określone	0	1
3	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	5	4
4	Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone	4	2

W 2016r. wyra nie wzrosła liczba zachorowa na gru licy . Wyst piła 12 przypadków. Były to przypadki gru licy płać potwierdzonej bakteriologicznie. W 2015r. zgłoszono 4 przypadki gru licy płać.

Problemem powiatu pozostaj nadal pok sania przez znane i nieznan (waśaj ce si , bezpa skie) zwierz ta. Liczba pok sa i styczno ci ze zwierz tami stopniowo zmniejsza si ó 82 przypadki w 2016r., 84 przypadki w 2015r., 94 przypadki w 2014r. Stwierdzono 66 przypadków pok sa przez psy, w tym 51 osób została pok sanych przez psy znane, 15 przez psy nieznan. Ponadto 9 osób pok sane zostały przez koty, 1 osoba miała kontakt ze zwłkami zwierz cia niezidentyfikowanego (zakłacie w laboratorium genetycznym w trakcie identyfikacji) i 6 osób została pok sanych (miała kontakt) przez nietoperza.

Poprawiła si sytuacja epidemiologiczna w zakresie zachorowa na osp wietrzn . W 2016r. zachorowała 71 osób, za w roku 2015 - 77. W ród nich 65 osób było nieszczepionych, za o szczepieniach 6 osób brak danych.

Choroba ta jest w dalszym ci gu problemem epidemiologicznym ze wzgl du na wielk zara liwo oraz mała popularno szczepie ochronnych p/ospie wietrznej. St d te liczne zachorowania w skupiskach dzieci tj. w przedszkolach i szkołach podstawowych.

W porównaniu do 2015r. pi ciekrotnie wzrosła liczba zachorowa i podejrze zachorowa na gryp . W 2016r. zarejestrowano 322 zachorowania, za w 2015r. - 64.

Porównanie liczby zachorowa i podejrze zachorowa na gryp przedstawiono na Ryc. nr 7 i Ryc. nr 8:

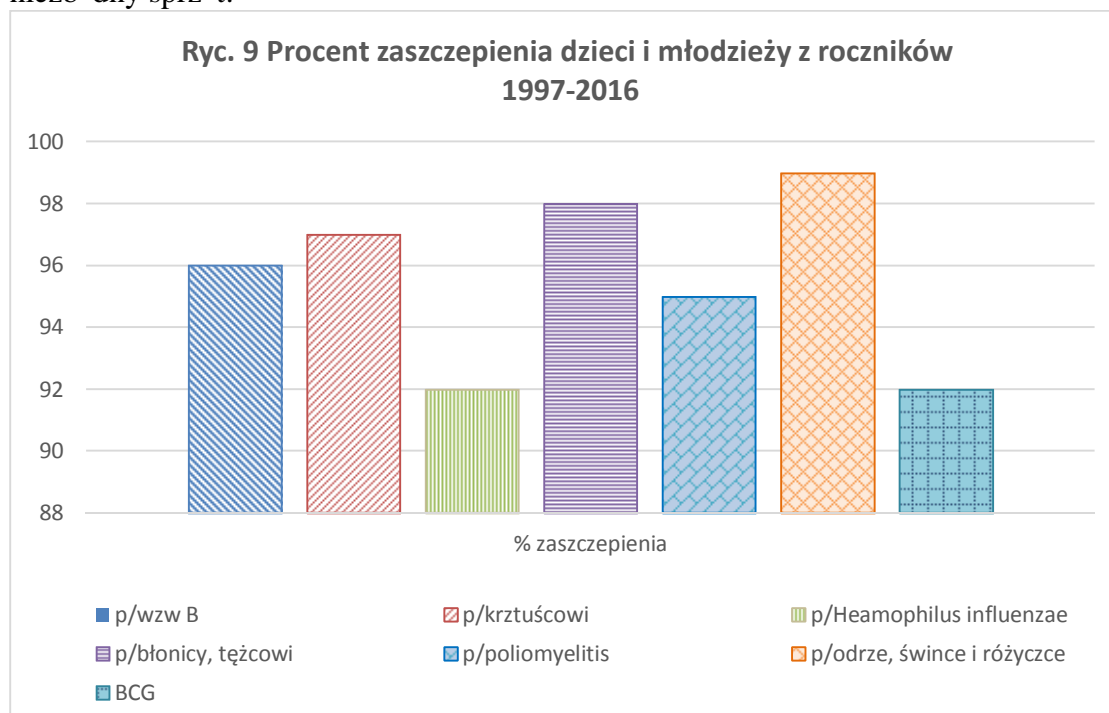

Najczęściej zgłaszane są zachorowania i podejrzenia zachorowań na gripę w grupie wiekowej 15-64 lat, najrzadziej w grupie wiekowej 0-4 lat

W 2016r. wystąpiło ogółem 8 potwierdzonych laboratoryjnie przypadków grypy, w tym 1 przypadek zachorowania wywołany wirusem typu A, 1 przypadek zachorowania wywołany wirusem typu B i 6 przypadków zachorowania wywołanych wirusem typu AH1N1.

II. OCENA WYKONAWSTWA SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Hajnówce w roku 2016 wiadzenia w zakresie szczepień ochronnych prowadziło 7 jednostek organizacyjnych. W w/w jednostkach organizacyjnych szczepienia ochronne były wykonywane w 18 punktach. Wszystkie punkty szczepień były odpowiednio wyposażone w niezbędny sprzęt.

Realizacja obowiązków szczepień ochronnych nadal utrzymuje się na wysokim poziomie - procent zaszczepienia dzieci i młodzieży powyżej 92% (Ryc. nr 9). Poza istniejącymi powiadomieniami lekarskimi stałymi i czasowymi, zwiększa się jednak liczba rodziców odmawiających zgody na zaszczepienie dzieci przed okresem szczepień o najcięższej przeciw odrze, wścieklizny i różyczce, przed wszystkim obowiązkowym szczepieniem ochronnym. W 2016 liczba rodziców uchylających od obowiązków szczepień ochronnych wynosiła 59 (dzieci 46).

III. NADZÓR NAD STANEM SANITARNYM OBIEKTÓW SŁUŻBY ZDROWIA

a) ocena stanu technicznego

W 2016 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce nadzorem obejmował 34 podmioty lecznicze (13 przychodni/oddziałów zdrowia, 1 punkt pobrania materiału do badań, 1 zakład rehabilitacji leczniczej, 3 publiczne zakłady opieki zdrowotnej, 1 ambulatorium Aresztu ledczego, 15 gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej SPZOZ w Hajnówce przy szkołach) i 42 praktyki zawodowe (2 indywidualne praktyki lekarskie, 15 indywidualnych praktyk lekarzy dentyków, 13 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich, 11 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarzy dentyków).

W ww. podmiotach leczniczych w zakresie biegu nadzoru sanitarnego przeprowadzono 38 kontroli, zaś w gabinetach praktyk zawodowych 41 kontroli.

Podczas kontroli u wszystkich podmiotów stwierdzono wykonanie wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739), w tym w programach dostosowawczych 3 podmioty lecznicze.

Nadal jednak 12 podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie spełnia wymogów ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia, wszystkie mają pozytywnie zaopiniowane programy dostosowawcze. Termin wykonania nieprawidłowości w tych w programach dostosowawczych przesunięty został do 31.12.2017r.

b) ocena czystości i porządku

Stan porządkowy wszystkich kontrolowanych podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie budzi zastrzeżeń.

c) Nadzór nad postępowaniem z odpadami medycznymi

Wśród 76 obiektów nadzorowanych przez PPIS w Hajnówce 51 wytwarzają odpady medyczne. Na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że postępowanie z odpadami medycznymi we wszystkich podmiotach wykonujących działalność leczniczą było prawidłowe.

Podmioty wytwarzające odpady niebezpieczne o kodach 18 01 02 i 18 01 03 posiadają prawidłową dokumentację dotyczącą wytwarzania odpadów, przekazywania odpadów uprawnionym odbiorcom oraz utylizacji odpadów. Wszystkie podmioty posiadają opracowane procedury i instrukcje stanowiskowe dotyczące postępowania z odpadami medycznymi. W/w odpady z punktów ich wytwarzania były prawidłowo transportowane do miejsca ich przechowywania.

d) Ocena procesu dezynfekcji i sterylizacji w obiektach służby zdrowia.

Na podstawie przeprowadzonych w 2016 roku kontroli podmiotów leczniczych w zakresie przestrzegania reżymu prewencyjnego stwierdzono, że personel zna zasady prowadzenia dezynfekcji biologicznej sprzętu i narzędzi lekarskich roztworami preparatów dezynfekcyjnych. Zaopatrzenie placówek w preparaty dezynfekcyjne było wystarczające, terminowo je przestrzegano. Odpowiednie procedury zostały opracowane i były przestrzegane.

IV. NADZÓR NAD JAKOŚCIĄ WODY**1. Nadzór nad urządzeniami produkującymi wodę do spożycia przez ludzi**

Nadzór sanitarny nad jakością wody przeznaczonej do spożycia prowadzono w 17 wodociągach publicznych i w 2 indywidualnych ujęciach wody (wodociąg Czerlonka i wodociąg Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej). Ponadto wodę do spożycia dostarcza 3 wodociągi spoza powiatu hajnowskiego: wodociąg Orla i gminny Bielsk (powiat bielski) oraz wodociąg Paweł (powiat bielski), które zaopatrują 292 osób.

Wodociągi w sposób zbiorowy zaopatrują 44387 mieszkańców powiatu hajnowskiego. W 2016r. - 180 mieszkańców powiatu hajnowskiego korzysta z wody ze studni o niekontrolowanej jakości.

Na koniec roku wodę o przydatnej jakości spożyło 41608 osób. Wodę o kwestionowanej jakości pod względem parametrów fizykochemicznych na koniec roku spożyło 2779 osób.

Tab. 3 Dane liczbowe dotyczące zaopatrzenia w wodę w 2016 roku

Liczba mieszkańców powiatu hajnowskiego ogółem (wg GUS na koniec 2015r.)	44567
Liczba mieszkańców hajnowskiego korzystających z wody o kontrolowanej jakości	44387
Liczba mieszkańców powiatu korzystających z wody o niekontrolowanej jakości	180
Liczba mieszkańców powiatu korzystających z wody o niekwestionowanej jakości na koniec roku	41608
Liczba mieszkańców korzystających z wody o kwestionowanej jakości na koniec roku	2779

Tab. 4 Wykaz miejscowości, na terenie których kwestionowano jakość wody na koniec 2016r.

Gmina Narewka 2768 osób	Wodociąg Narewka -Narewka, Stoczek, winoroje, Janowo, Międzyrzecze, Grodzisk, Skupowo, Międzybóże, Zabłocze, Lewkowo Stare, Lewkowo Nowe, Ochrymy, Bielscy, Baczyńscy, Podlewkowie, Planta, Eliażki, Bazyłowe, Bokowe, Dębowa, Michnówka, Suszyc Borek, Kapitańczyzna, Kasjany, Kordon, Bernadzki Most, Cieremki, Nowiny, Porosze
Gmina Narewka 11 osób	Wodociąg Narewka - Gramotne

Na przestrzeni 2016r. do badań laboratoryjnych pobrano 62 próbki wody do spożycia w ramach nadzoru sanitarnego oraz 90 próbek wody zostało pobranych w ramach kontroli wewnętrznej przez administratorów.

Próbki kwestionowane były w następujących wodociągach:

- **wodociąg Kuzawa** - 2 próbki wody podawanej do sieci wodociągowej ze względu na przekroczenie NDS manganu,
- **wodociąg Dubicze Cerkiewne** - 1 próbka wody podawanej do sieci wodociągowej ze względu na przekroczenie NDS manganu,
- **wodociąg Czyżew** - 1 próbka wody podawanej do sieci wodociągowej ze względu na przekroczenie NDS manganu. Ponadto zakwestionowana była 1 próbka wody w sieci wodociągowej w miejscowości Podrzeczany ze względu na przekroczenie NDS manganu i barwy,
- **wodociąg Narewka** - 2 próbki wody podawanej do sieci wodociągowej (hydrofornia) oraz ze względu na przekroczenie NDS manganu oraz 1 próbka wody w sieci wodociągowej ze względu na przekroczenie NDS manganu.

2. Nadzór nad obiektami kąpielowymi:

a) miejsca wykorzystywane do kąpielania:

W 2016 r. w powiecie hajnowskim funkcjonowały 2 miejsca wykorzystywane do kąpielania: Repczyce oraz Dubicze Cerkiewne. Próbek wody w ramach nadzoru sanitarnego nie pobierano, jedynie podczas kontroli dokonywano wizualnej oceny wody w zakresie występowania sinic, materiałów smolistych i innych odpadów. Jako wody pod względem mikrobiologicznym były monitorowane przez administratorów w ramach kontroli wewnętrznej - zgodnie z wymogami. Nie odnotowano skarg użytkowników na jakość wody w powyższych obiektach. Bieżący stan sanitarny obiektów był dobry.

b) kąpielalnie i baseny kąpielowe:

W 2016 roku funkcjonowały 3 kąpielalnie kryte, w tym Park Wodny w Hajnówce oraz 2 kąpielalnie przy obiektach hotelarskich. Ponadto czynne były 2 baseny odkryte sezonowe.

W ramach nadzoru sanitarnego pobrano 16 próbek wody do badań mikrobiologicznych. W jednej próbce wody pobranej w niszce jacuzzi zewnętrznego w hotelu stwierdzono zwiększoną ogólną liczbę mikroorganizmów w 36°C/48h w ilości 140 kolonii oraz bakterii *Pseudomonas aeruginosa* w ilości 15 kolonii. W pozostałych obiektach jako wody pod względem mikrobiologicznym nie budziły zastrzeżeń. W wyniku podjętych działań naprawczych jako wody uległy poprawie, co potwierdzono wynikami badań.

Od czerwca 2016 r. ocena wody dokonywana jest przez zarządcy kąpielalni. Na podstawie przedstawionych sprawozdań z badań wody przez zarządcy kąpielalni nie stwierdzono zanieczyszczeń mikrobiologicznych wody bezpośrednio w niszkach kąpielowych, jedynie w 3 próbkach wody wprowadzanej do niszek z systemu cyrkulacji stwierdzono przekroczonej ogólnej liczby mikroorganizmów w 36°C.

Stan sanitarno-epidemiologiczny obiektów był dobry. Stwierdzano nieznaczne uchybienia techniczne, które zostały usunięte.

3. Nadzór nad występowaniem bakterii *Legionella sp.* w wodzie ciepłej.

W 3 obiektach przeprowadzono kontrole w zakresie występowania bakterii *Legionella sp.* w wodzie ciepłej. Skalenie wody ciepłej wykryto w 1 hotelu. W celu szybkiego przeprowadzenia działań naprawczych, w wyniku których w następnym badaniu nie stwierdzono bakterii *Legionella sp.*

V. NADZÓR NAD STANEM SANITARNYM OBIEKTÓW U YTECZNO CI PUBLICZNEJ

1. Ocena stanu sanitarnego miejscowości, tras i obiektów turystycznych.

Nadzorem sanitarnym objęto m.in. trasy turystyczne w kierunku przejścia granicznego w Połowcach, hotele, kwatery agroturystyczne, pokoje gościnne i noclegowe, obozowiska wypoczynkowe, kemping, parkingi i miejsca rekreacyjne.

Stan sanitarno-epidemiologiczny kontrolowanych obiektów nie budzi zastrzeżeń. Jedynie na trasie turystycznej w kierunku przejścia granicznego w Połowcach, na terenie gminy Dubicze Cerkiewne stwierdzono brak koszy na odpady komunalne przy 4 wiatkach autobusowych. Wystosowano wystąpienia pokontrolne do właścicieli przystanków, zalecenia pokontrolne zostały wykonane w ciągu 30 dni.

Usterki natury technicznej stwierdzono w 1 obiekcie, które dotyczyły zacieków na suficie oraz przybrudzonych ścian w pomieszczeniach, właściciel powiadomił o wykonaniu napraw w terminie.

2. Ocena stanu sanitarnego zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej.

W 2016r. skontrolowano 39 zakładów prowadzących działalność usługową w zakresie regeneracji, pielęgnacji, upiększania włosów i ciała (26 zakładów fryzjerskich, 10 gabinetów kosmetycznych, 2 obiekty odnowy biologicznej oraz 1 zakład kosmetyczny z solarium). Były to w większości obiekty jednoosobowe prowadzone przez właścicieli.

Postępowanie z narzędziami i bielizną było prawidłowe. W gabinetach kosmetycznych do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanki używane były narzędzia sterylizowane. Sterylizacja narzędzi z wieszakami obiektów przeprowadzana była w sterylizatorni szpitalnej SPZOZ Hajnówka. Stosowane środki kosmetyczne i dezynfekcyjne oznakowane były prawidłowo.

Zaopatrzenie w czyste narzędzia i bieliznę oraz środki dezynfekcyjne było dobre.

3. Ocena stanu sanitarnego innych obiektów uyteczności publicznej.

W tej grupie obiektów kontrolowano placówki zapewniające całonocną opiekę dla osób w podeszłym wieku, apteki, stacje paliw, cmentarze, areszt leśny, targowiska, inne obiekty turystyczno-rekreacyjne oraz obiekty obsługujące podróżnych. Uchybienia sanitarne stwierdzono na dworcu PKP w Hajnówce ul. Dworcowa 1:

- brak bieżącej wody ciepłej przy umywalkach w ustępie ogólnodostępnym dla mężczyzn i kobiet, zepsuty podgrzewacz wody. Wydano decyzję administracyjną, zalecenia zostały wykonane w terminie. Od IV kwartału 2016r. podróżni nie mają możliwości skorzystania z poczekalni i WC, ponieważ zostały zamknięte.

VI. NADZÓR NAD BEZPIECZEŃSTWEM ŻYWNOŚCI

1. Ocena stanu sanitarnego zakładów żywności i żywienia.

Zagadnienie powyższe realizowano poprzez intensywny i skoordynowany nadzór sanitarny w obszarze bezpieczeństwa żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, produktów kosmetycznych wytwarzanych i wprowadzanych do obrotu na terenie powiatu, jako jeden z kluczowych elementów ochrony zdrowia jego mieszkańców.

Nadzorem PPIS objęto 543 zakłady żywności, żywienia oraz materiały i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym:

- **138 zakładów produkcji** żywności, w tym:
 - 3 automaty do lodów
 - 6 piekarni
 - 4 ciastkarnie
 - 4 przetwórnice owocowo-warzywne i grzybowe
 - 5 wytwórni wyrobów cukierniczych
 - 1 wytwórnia koncentratów spożywczych (przypraw i herbatek zielonych)
 - 115 innych wytwórni żywności (w tym 107 zarejestrowanych gospodarstw rolnych),
- 269 zakładów obrotu,
- 77 zakładów żywienia zbiorowego otwartego
- 53 zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego
- 3 zakłady produkcji materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
- 3 obiekty obrotu materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W rezultacie prowadzonego w 2016 roku nadzoru sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa żywności skontrolowano 261 zakładów, wydano 132 decyzje administracyjne, w tym 3 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu produktów spożywczych niespełniających wymagań.

W ostatnich latach stan sanitarny zakładów systematycznie poprawia się, niemniej jednak przeprowadzane kontrole wykazują nadal szereg nieprawidłowości, w wielu przypadkach takich samych jak w roku poprzednim.

Nie zgodności, które były istotne i mogły mieć znaczny wpływ na zdrowie ludzi to:

- ✓ brak odpowiedniej kontroli swoich wyrobów przez producentów (tzw. badania wewnątrzzakładowe), brak wyników badań laboratoryjnych potwierdzających właściwości zdrowotne produkowanych w zakładzie wyrobów z kryteriami mikrobiologicznymi;
- ✓ warunki magazynowania surowców, półproduktów i wyrobów gotowych w temperaturze niezgodnej z deklaracją producenta;
- ✓ niewłaściwy stan techniczny urządzeń, sprzętu, wyposażenia/powierzchni kontaktujących się z żywnością, a także nieprawidłowości w myciu i dezynfekcji sprzętu produkcyjnego i pomocniczego, naczyń transportowych, stołowych;
- ✓ niewystarczająca higiena zatrudnionego personelu, brak orzeczeń wymaganych ze względów sanitarno-higienicznych potwierdzających stan zdrowia personelu,
- ✓ niewłaściwa czystość pomieszczeń zakładu;
- ✓ nieprzestrzeganie przez personel ustalonych zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP) lub produkcyjnej (GMP) i przyjętych rozwiązań;
- ✓ wprowadzanie do obrotu, lub w produkcji składników/ gotowych produktów po upływie terminu przydatności;
- ✓ brak lub niewłaściwe oznakowanie żywności, w tym nie wyszczególnianie w oznakowaniu żywności składników alergennych.

We wszystkich przypadkach PPIS w Hajnówce wdrożone stosowne postępowania administracyjne, celem wyeliminowania z obrotu żywności nieodpowiedniej jakości zdrowotnej i poprawy stanu sanitarnego zakładów.

Podobnie jak w latach ubiegłych były podejmowane czynności w ramach europejskiego systemu szybkiego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych (RASFF). Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku z powiadomieniami podejmowali

działania kontrolne mające na celu wycofanie oraz nadzorowanie procesu wycofywania z obrotu produktów niebezpiecznych dla zdrowia.

Poza ww. działaniami prowadzono nadzór nad kosmetykami. Przeprowadzono w tym zakresie kontrole głównie w specjalistycznych sklepach oraz pobierano do badań laboratoryjnych próbki kosmetyków.

2. Ocena jakości żywności.

W ramach urzędowej kontroli żywności oraz monitoringu realizowano pobór próbek do badań laboratoryjnych. Pobierano różnorodny asortyment produktów spożywczych do badań w kierunku różnorodnych zanieczyszczeń chemicznych, mikrobiologicznych, oceny oznakowania, oceny organoleptycznej.

Pobrano **167** próbek produktów spożywczych, wymazów sanitarnych oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym zakwestionowano **9**. Były to:

- ✓ **przyprawa - czosnek niedźwiedzi suszony li** z powodu obecności żywych szkodników i ich pozostałości (producent z powiatu hajnowskiego)
- ✓ **suplement diety (Vitamin Complet Dr. Max Premium)** z powodu nieprawidłowego znakowania (producent spoza woj. podlaskiego)
- ✓ **sól jodowana morska gruboziarnista** z powodu nieprawidłowego znakowania (producent spoza woj. podlaskiego)
- ✓ **Wyroby cukiernicze czekoladowe** z powodu obecności żywych szkodników i ich pozostałości (**producent spoza woj. podlaskiego**)
- ✓ **2 próbki grzybów wiejących** z powodu nadmiernego zaczerwienienia (producent z powiatu hajnowskiego)
- ✓ **owoce wiejące ananasy** z powodu niewłaściwych cech sensorycznych, czarna zepsucie widoczne po przekrojeniu
- ✓ **2 próbki zmiotek** pobranych w zakładzie produkcyjnym z powodu obecności szkodników.

We wszystkich przypadkach PPIS w Hajnówce wdrożone stosowne postępowanie administracyjne celem wyeliminowania z obrotu żywności nieodpowiedniej jakości zdrowotnej i poprawy stanu sanitarnego zakładów.

3. Ocena jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

Żywienie zbiorowe zamknięte jest szczególnie ważnym elementem podstawowej formy żywienia dla określonych środowisk (dzieci w przedszkolach, szkołach, pensjonariusze domów dla ludzi starszych, młodzież w internatach, pacjenci w szpitalach). Ponieważ na powstawanie chorób dietozależnych istotny wpływ ma sposób odżywiania się społeczeństwa, realizacja żywienia w placówkach żywienia zamkniętego jest stałym przedmiotem nadzoru prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Badaniami sposobu żywienia w 2016 roku objęto 25 obiektów żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 47,16% ogółu tego typu zakładów ujętych w ewidencji.

W celu oceny żywienia oceniono 25 jadłospisów, kwestionowano 10, co stanowi 40%. Biorąc pod uwagę grupy obiektów, w których oceniano jadłospisy, największy odsetek kwestionowanych jadłospisów stwierdzono w stołówkach szkolnych (54,54%), blokach żywienia w domach opieki społecznej (50,00%), w stołówkach w przedszkolach (50,00%).

Jadłospisy kwestionowano najczęściej z powodu:
- brak białka pełnowartościowego w posiłkach głównych,

- posiłki nie zawierają warzyw lub owoców,
- za cz. sto podawano potrawy smażone.

Wyżywienie w placówkach oświatowych nie spełnia wymagań obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia, w sprawie grup rodków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymaga, jakie muszą spełniać rodki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W drodze rozporządzenia Minister Zdrowia, określił:

1. grupy rodków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz
 2. wymagania, jakie muszą spełniać rodki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty
- uwzględniając normy żywienia dzieci i młodzieży oraz mając na względzie wartość odżywczą i zdrowotne rodków spożywczych.

W związku ze zgłaszanymi problemami we wdrożeniu ww. przepisu, pracownicy PSSE w Hajnówce prowadzili głównie działania informacyjne i edukacyjne, decyzji i sankcji karnych nie stosowali.

W celu poprawy jakości żywienia PPIS kontynuują również działania edukacyjne w zakresie zasad racjonalnego żywienia poprzez pogadanki z dziećmi, spotkania z rodzicami.

Natomiast w domach pomocy na podstawie teoretycznej oceny żywienia, w szczególności dekadowego zestawienia produktów, stwierdzano stosunkowo niską zawartość witaminy C w stosunku do średniego zapotrzebowania danej grupy żywieniowej (od 48 do 60%), w jednym domu pomocy średnio zawartość wapnia w oferowanych produktach wyniosła tylko 35% zalecanego zapotrzebowania.

VII. NADZÓR NAD RODOWISKIEM PRACY

1. Ocena warunków higieniczno-sanitarnych zakładów

W roku 2016 nadzorem sanitarnym pod kątem higieny pracy objęto 120 zakładów pracy spośród 288 będących w ewidencji Sekcji Higieny Pracy. W skontrolowanych zakładach pracy zatrudnionych jest 4882 osoby.

W zakładach pracy występuje szereg czynników szkodliwych dla zdrowia. Są to czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne. Niektóre z nich wykazują właściwości rakotwórcze. Liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych wynosi 2976.

Sytuację epidemiologiczną w zakresie narażeń zawodowych na podstawie wybranych czynników szkodliwych dla zdrowia przedstawiono w poniższej tabeli. Przedstawione dane uzyskano w wyniku przeprowadzanych czynności kontrolnych oraz na podstawie badań rodowiska pracy.

Tabela Nr 5.

Lp.	Nazwa czynnika szkodliwego dla zdrowia	Liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych dla zdrowia			Liczba osób pracujących w ponadnormatywnych stężeniach lub natężeniach czynników szkodliwych dla zdrowia		
		Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
1	Hałas	2251	2497	2392	8	6	54
2.	Drgania działające na kośćczy górne	304	347	343	-	-	-
3.	Drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka	339	379	370	-	-	-
4.	Pył drewna z wyłkiem drewna dębu i buku	669	691	597	-	-	-
6.	Pył drewna twardego	189	148	199	-	-	-
7.	Pył zawarty do 2% krzemionki	138	173	235	-	-	-
8.	Pył przemysłowy o zawartości od 2% do 50% krzemionki	87	149	46	5	-	-
9	Pył w głą kamiennego i brunatnego	69	72	87	-	-	-
10.	Rozpuszczalniki organiczne	52	79	75	-	-	-
11.	Dymy spawalnicze	227	165	167	-	5	-
12	Promieniowanie optyczne	227	165	167	-	9	13

Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia do ogółu zatrudnionych w 2014r. stanowiła 62%, w 2015r. ó 64%, **za w 2016r.- 61 %**.

Natomiast liczba osób pracujących w ponadnormatywnych stężeniach i natężeniach czynników szkodliwych dla zdrowia do ogółu zatrudnionych w 2014r. stanowiła 0,18%, w 2015r. ó 0,43%, **w 2016r. ó 1,3%**.

W 2016 roku 54 pracowników było narażonych na ponadnormatywny hałas. Przekroczenia norm hałasu wynikają z profilu działalności firm, gdzie technologia wymaga użycia głośnych maszyn.

Wystąpiły także przekroczenia normatywnych higienicznych na promieniowanie optyczne podczas spawania, przy czym takie badania przeprowadza się w dwóch wariantach: bez ochrony i z ochronami. W przypadku badań bez ochrony przekroczenia normatywnych standardów, natomiast z ochronami brak jest przekroczeń. W trakcie kontroli stanowisk spawalniczych nie stwierdzono, aby pracownicy podczas pracy nie stosowali ochrony osobistych. Dodatkowo można stwierdzić, iż stosowane ochrony posiadają wszelkie wymagane świadectwa jakości, a pracodawcy zapewniają ich odpowiednią ilość.

Na stwierdzone podczas kontroli przekroczenia normatywnych higienicznych na stanowiskach pracy wydawano decyzje nakazujące obniżenie parametrów czynników szkodliwych i zapewnienie właściwych ochrony osobistych (nauszniki przeciwhałasowe, maseczki ochronne) oraz monitorowanie stanu zdrowia pracowników narażonych przez lekarza medycyny pracy i inne.

Najczęściej stwierdzane uchybienia w zakresie higieny pracy:

- brak aktualnych badań rodowiskowych,
- zły stan techniczny pomieszczeń,
- przekroczenia normatywnych higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia.

W 2016 r. skontrolowano 26 obiektów, w których na stanowiskach pracy występują czynniki i procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

W kontakcie z czynnikami rakotwórczymi pracuje 332 osób. Liczba osób pracujących z poszczególnymi czynnikami rakotwórczymi:

- É kreozot, olej pęczniejący 40 osób
- É promieniowanie jonizujące 61 osób
- É niskowrząca benzyna niespecyfikowana 26 osób
- É azbest 6 osób.
- É prace związane z narażeniem na pył drewna twardego takiego jak dąb i buk 199 osób

W ewidencji pionu higieny pracy znajduje się 1 zakład zatrudniający pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest.

2. Ocena w zakresie stosowania oraz wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin

1.1 Obiekty wprowadzające do obrotu chemikalia

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajdują się 45 obiekty zajmujące się obrotem substancjami chemicznymi i ich mieszaninami. Są to hurtownicy lub detaliści wprowadzający do obrotu głównie preparaty chemii budowlanej i artykuły motoryzacyjne. Skontrolowano 28 obiektów z ww. grupy, naruszenie nie stwierdzono.

1.2 Obiekty stosujące chemikalia

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajduje się 69 zakładów stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym skontrolowano 50, naruszenie nie stwierdzono.

3. Ocena w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków.

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajduje się 9 obiektów (detalistów) wprowadzających do obrotu prekursorzy kategorii 3. W obrocie znajduje się aceton oraz toluen w postaci czystej i jako domieszki farb, lakierów i innych preparatów chemii budowlanej. Brak jest obiektów zajmujących się obrotem prekursorami kategorii 2.

W 2016 roku skontrolowano 8 obiektów wprowadzających do obrotu prekursorzy kategorii 3. Podczas kontroli nie stwierdzano nieprawidłowości.

4. Ocena w zakresie nadzoru na produktami biobójczymi

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajduje się 25 obiektów (detalistów) wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W obrocie znajdują się głównie preparaty owadobójcze, gryzoniobójcze, grzybobójcze, impregnaty do drewna oraz repelenty odstrasżające owady. Skontrolowano 14 obiektów, nie stwierdzano nieprawidłowości.

5. Ocena sytuacji w zakresie występowania chorób zawodowych

W roku 2016 wydano 2 decyzje o stwierdzeniu chorób zawodowych. Stwierdzono 1 przypadek boreliozy i 1 przypadek kleszczowego zapalenia mózgu. Sytuacja w zakresie chorób zawodowych na przestrzeni 3 ostatnich lat przedstawia się następująco.

Tabela nr 6. Wykaz chorób zawodowych

Jednostka chorobowa	Liczba stwierdzonych chorób w latach		
	2014	2015	2016
1. Kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych	1	-	1
2. Borelioza	5	3	1
3. Zespół cieśni w obrębie nadgarstka	-	1	-
4. Zewnętrzne trzypochodne alergiczne zapalenie błon śluzowych	1	-	-
5. Zmiana wywołana działaniem promieniowania podczerwonego lub długofalowego nadfioletowego	-	1	-
Razem	7	5	2

W ostatnich latach stwierdza się głównie choroby wywołane przez zaraźliwe kleszcze. Są to przypadki zachorowań w różnej grupie ryzyka, głównie u pracowników leśnych oraz u rolników indywidualnych.

Powiat hajnowski położony jest na terenie endemicznego występowania kleszczy zaraźliwych bakterii *Borrelia burgdorferi*. Wykrywalność boreliozy jest wysoka z powodu coraz większego zaangażowania pracodawców w ochronę zdrowia pracowników narażonych na kleszcze, coraz większa grupa pracowników narażonych na kleszcze poddawana jest badaniom przesiewowym w kierunku boreliozy.

VIII. NADZÓR NAD STANEM SANITARNYM PLACÓWEK O WIATOWO-WYCHOWAWCZYCH I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA

1. Ocena stanu sanitarnego placówek o wiatowo-wychowawczych

W 2016 roku w tej grupie obiektów nadzorem sanitarnym objęto:

- 1 klub, 1 klub dziecięcy,
- 8 samodzielnych przedszkoli i 2 punkty przedszkolne,
- 3 samodzielne szkoły podstawowe,
- 1 liceum,
- 1 samodzielna szkoła ponadgimnazjalna (1 technikum),
- 11 zespołów szkół w tym: 3 przedszkola, 11 szkół podstawowych, 11 gimnazjów,
- 1 internat,
- 2 placówki pracy pozaszkolnej,
- 1 szkoła wyższa /Zamiejscowy Wydział Lekarski Politechniki Białostockiej w Hajnówce/, a także 4 placówki sezonowe zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Nie kontrolowano obiektów podlegających pod Starostwo Powiatowe w Hajnówce, będących pod nadzorem PPWIS w Białymstoku.

W skontrolowanych w 2016r. obiektach, podobnie jak w roku poprzednim, nie stwierdzono obiektów nieprzystosowanych do prowadzenia swojej działalności. Nie stwierdzono też budynków w złym stanie higieniczno - sanitarnym bądź technicznym.

Wszystkie obiekty zaopatrzone są w wodę z wodociągu sieciowego (miejskiego bądź wiejskiego). We wszystkich obiektach zapewniono ciepłą wodę do utrzymania higieny osobistej oraz ubikacje wewnętrzne, ustępów zewnętrznych nie stwierdzono. We wszystkich placówkach wymagane standardy dostępu do urządzeń sanitarnych zostały zachowane.

Mając na uwadze poprawę warunków higieniczno-sanitarnych i technicznych w placówkach o wiatowo-wychowawczych w 2016 roku PPIS wydał 11 decyzji administracyjnych, w tym 8 nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, wykonano natomiast 8 decyzji, w tym 5 wydanych w latach ubiegłych. W związku z tym odnotowano poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych placówek ponieważ :

- przeprowadzono remonty białe polegające na malowaniu części pomieszczeń placówek i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg,
- wymieniono w niektórych szkołach stolarki okiennej i/lub drzwiów ,
- przeprowadzono remonty sanitariatów (malowanie pomieszczeń lub wymiana urządzeń sanitarnych).

2. Higiena procesów nauczania

Warunki higieny procesów nauczania charakteryzują następujące elementy:

- ocena wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu uczniów,
- ocena prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć .

• Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci.

We wszystkich przedszkolach, szkołach podstawowych oraz gimnazjach sprawdzono dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu uczniów.

Skontrolowano ogółem 742 stanowiska pracy przedszkolaków i uczniów szkół i przedszkoli w 49 oddziałach. Czasem dzieci zajmowały stanowiska niedostosowane do ich wzrostu, ale jeszcze w trakcie kontroli przesiadły się zajmując odpowiednie dla nich stanowiska.

• Higieniczna ocena rozkładu zajęć .

We wszystkich szkołach, dokonano oceny higienicznej tygodniowych rozkładów zajęć . Oceniono tygodniowy rozkład zajęć w 132 oddziałach (88 w szkołach podstawowych, 35 w gimnazjach i 9 w szkołach ponadgimnazjalnych). Na podstawie oceny dokonanej w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego rozkład zajęć nie budzi zastrzeżeń .

3. Dożywianie w szkołach.

Ze względu na długi okres pobytu dzieci w szkole, czysto wydany czas dojazdu, spożywanie posiłku w szkole staje się koniecznością . W 2016 roku wszystkie szkoły zapewniły uczniom możliwość korzystania z gorącego posiłku. Do 4 szkół obiady dowożono z innych placówek.

Tabela 7. Dożywianie uczniów w szkołach podstawowych w latach 2015-2016.

Szkoła podstawowe	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono						Liczba uczniów korzystających z posiłków refundowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających / procent korzystających			
		Ogółem	Obiady i posiłki	Posiłki jednodaniowe	Ogółem	Z ciepłych obiadów	Z obiadów jednodaniowych	
2015	2188	14	14	4	1485/ 67,9%	1335/ 61%	150/ 6,9%	596/ 40,1%
2016	2086	14	14	5	1384/ 66,3%	1303/ 62,4%	81/ 3,9%	517/ 37,3%

W 2016r. w szkołach podstawowych zmniejszyła się nieznacznie liczba spożywanych obiadów wśród uczniów szkół podstawowych w stosunku do 2015r. z 67,9% do 66,3% w 2016r.

Tabela 8. Dożywianie uczniów w gimnazjach w latach 2015-2016.

Gimnazja	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono						Liczba uczniów korzystających z posiłków refundowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			
		Ogółem	Obiady i posiłki	Posiłki jednodaniowe	Ogółem	Z ciepłych obiadów	Z obiadów jednodaniowych	
2015	792	11	11	2	418/ 52,7%	352/ 44,4,0%	66/ 8,3%	230/ 55,0%
2016	807	11	11	2	407/ 50,4%	383/ 47,4%	24/ 3,0%	205/ 50,3%

W 2016r. w gimnazjach podobnie jak w szkołach podstawowych, również zmniejszyła się nieznacznie liczba spożywanych obiadów wśród uczniów szkół podstawowych w stosunku do 2015r. z 52,7% do 50,4% w 2016r.

W obu grupach szkół zmniejszyła się liczba obiadów refundowanych.

4. Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Infrastruktura do zajęć wychowania fizycznego w stosunku do roku 2015 zmieniła się nieznacznie.

Przeprowadzono tylko remonty bieżące sal gimnastycznych/bloków sportowych i korytarzy w blokach sportowych polegające na malowaniu części pomieszczeń i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg.

Tylko w 1 szkole będącej pod nadzorem PPIS w Hajnówce tak jak w roku ubiegłym (**Szkoła Podstawowa Nr 3 w Hajnówce - 110 dzieci**) uczniowie nie mają możliwości korzystania z sali gimnastycznej w placówce będącej bliskim jej sąsiedztwem i wicząc na korytarzach szkolnych. Zajęcia w-f odbywają się na basenie Parku Wodnego w Hajnówce (2 godziny tygodniowo).

Szkoły nie posiadają boisk sportowych: Zespół Szkół w Kleszczelach i Zespół Szkół Przedszkolny w Białowieży posiadają bloki sportowe z dużymi salami gimnastycznymi i rekreacyjnymi oraz mają możliwość korzystania z boisk gminnych.

5. Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach.

Wielu dzieci w szkołach miało zapewnioną opiekę medyczną. W gabinetach byłaby zapewniona tylko opieka pielęgniarska. Ze względu na zaniechanie wykonywania szczepień w szkołach nie zapewniono opieki lekarza podstawowej opieki.

IX. DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ma na celu zapewnienie na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego oraz planowania i realizacji inwestycji właściwego stanu sanitarno - zdrowotnego w obiektach, w taki sposób, aby w trakcie eksploatacji obiektów nie powodowały one zagrożenia i uciążliwości dla zdrowia ludzi. Podczas uzgadniania dokumentacji projektowej jak i podczas kontroli obiektów w trakcie realizacji można wyeliminować szereg nieprawidłowości natury sanitarno-higienicznej, chociaż w zrealizowanym już zakresie ze względu na trudności techniczne nie jest możliwe.

W roku 2016 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce zajmował się różnymi sprawami 82 stanowiska w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, w tym dotyczyły:

- opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby o co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (35),
- opinii w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym (10),
- opinii w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (7),
- spełnienia wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (3),
- strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (3).

X. DZIAŁANIA O WIATOWO-ZDROWOTNE I PROMUJĄCE ZDROWIE W POWIECIE

Działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej w 2016 roku koncentrowały się na wdrażaniu i realizacji interwencji programowych i nieprogramowych wynikających z wytyczonych kierunków działań przez Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowy Program Zdrowia, wskazania Wiatowej Organizacji Zdrowia oraz sytuacji epidemiologicznej powiatu hajnowskiego.

Podjęte działania dotyczyły następujących zagadnień:

- promocji zdrowego stylu życia
- profilaktyki chorób wynikających z niewłaściwego odżywiania się i niewystarczającej aktywności fizycznej
- profilaktyki nowotworowej
- profilaktyki tytoniowej

- profilaktyki HIV/AIDS
- profilaktyki uzależnienia od rodków psychoaktywnych
- profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze
- profilaktyki chorób nowotworowych
- profilaktyki chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek
- higieny jamy ustnej, osobistej i otoczenia
- zapobiegania wypadkom, urazom i zatruciom

Adresatami programów, akcji i innych przedsięwzięć prozdrowotnych byli:

- nauczyciele, pedagodzy i psychologowie szkolni i przedszkolni
- pracownicy służby zdrowia ó lekarze, pielęgniarki
- dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym
- młodzie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
- studenci
- rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży
- kobiety w wieku prokreacyjnym
- uczestnicy i opiekunowie wypoczynku letniego i zimowego
- przedstawiciele lokalnych mass mediów
- ogół społeczeństwa

W zakładach opieki zdrowotnej zadania prozdrowotne realizowane są poprzez zapobieganie i profilaktyk chorób podczas rutynowej pracy lekarzy i pielęgniarek (rozmowy uwiadaniające, instruktaże, pokazy, rozdawnictwo, formy wizualne). Każda placówka realizuje działania wynikające z jej specyfiki i potrzeb, a także z aktualnych zagadnień epidemiologicznych powiatu i sytuacji ogólnokrajowej.

Wszystkie placówki nauczania i wychowania prowadzą prozdrowotną edukację dzieci i młodzieży. Odbywa się ona poprzez realizację programu nauczania, akcje i imprezy prozdrowotne, festyny rodzinne integrujące całe środowisko szkolne i rodziców. Zagadnienia z zakresu wychowania zdrowotnego są ujmowane szczególnie w programach profilaktycznych i wychowawczych opracowywanych przez wszystkie placówki.

Dużym zainteresowaniem cieszą się zdrowotne programy przeznaczone dla dzieci i młodzieży w określonym wieku, dotyczące uzależnień, higieny, profilaktyki chorób, zdrowia psychicznego. Szkoły i przedszkola współpracują z Policją, Strażą Pożarną, PSSE w trakcie wdrażania powyższych programów, wspólnych akcji prozdrowotnych, szkoleń nauczycieli, pedagogizacji rodziców.

Na terenie powiatu w 2016r. realizowane były kolejne edycje programów edukacyjnych polecanych i koordynowanych przez PSSE:

- **„Różowa wsteczka”** ó program profilaktyki raka piersi, przeznaczony dla dziewcząt szkół ponadgimnazjalnych i pacjentek Oddziału Położniczo-Ginekologicznego SP ZOZ w Hajnówce,
- **„Kleszcz mały czy duży nic dobrego nie wróży”** ó program profilaktyki chorób odkleszczowych (boreliozy i kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu) przeznaczony dla klas II szkół gimnazjalnych,
- **„Radosny uśmiech, radosna przyszłość”** ó edukacja na temat profilaktyki próchnicy zębów skierowana do uczniów klas I-III szkół podstawowych,
- **„Trzymaj Formę”** ó program realizowany w ramach ogólnoeuropejskiego projektu dotyczącego profilaktyki chorób dietozależnych, propagujący zbilansowaną dietę i aktywność fizyczną,

- **„Czyste powietrze wokół nas”** – program edukacji antytytoniowej dzieci przedszkolnych i ich rodziców, zwracający szczególną uwagę na szkodliwość biernego palenia tytoniu,
- **„Nie pal przy mnie, proszę”** – program edukacji antytytoniowej skierowany do uczniów i rodziców klas I – III szkół podstawowych,
- **„Znajd w sobie ciwę rozwiń zanieś”** – program edukacji antytytoniowej obejmujący zasięgiem klasy V-VI szkół podstawowych i uczniów klas gimnazjalnych oraz ich rodziców,
- Program **„Moje dziecko idzie do szkoły”** – skierowany do dzieci 6-letnich oraz ich rodziców,
- Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od tytoniu, alkoholu i innych środków psychoaktywnych skierowany do kobiet w wieku prokreacyjnym,
- **„ARS, czyli jak dbać o siebie”** – program dotyczący uzależnień, przeznaczony dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych,
- Program **„Radosny uśmiech radosna przyszłość”** – dotyczący profilaktyki próchnicy u dzieci,
- Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS,
- Powiatowy Program Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu.

W 2016 roku zostały przeprowadzone następujące interwencje nieprogramowe i akcje prozdrowotne organizowane lub współorganizowane przez PSSE:

- **„Zimowa szkoła bezpieczeństwa”, „Letnia szkoła bezpieczeństwa”** – skierowane do uczestników i opiekunów letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży,
- **Akcja Wiatowego Dnia Zdrowia** pod hasłem profilaktyki cukrzycy,
- **Wiatowy Dzień bez Papierosa i Wiatowy Dzień Rzucania Palenia** skierowane do ogółu społeczeństwa, realizowane w różnorodnych placówkach w zakładach opieki zdrowotnej i uczniów wszystkich szkół w powiecie,
- Powiatowy etap Wojewódzkiej **Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS** dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- Powiatowy konkurs wiedzy **„Czy palenie szkodzi?”** organizowany ze Starostwem Powiatowym skierowany do uczniów gimnazjów,
- Akcja profilaktyczna **„Palenie czy zdrowie?”** w Technikum Lekarskim w Białowie
- Akcja **„Rzuć palenie”** w Zespole Szkół Zawodowych w Hajnówce,
- Stoisko zorganizowane z Policją i Starostwem Powiatowym podczas Pikniku Rodzinnego w amfiteatrze miejskim,
- Akcja profilaktyczna **„Rzuć palenie razem z nami”** w Zespole Szkół w Kleszczelach
- Edukacja młodzieży w Technikum Lekarskim w Białowie na temat HIV/AIDS, WZW typu B i C,
- Spotkania edukacyjne w ramach **profilaktyki dopalaczy**,
- Promowanie **racjonalnego żywienia, zdrowego stylu życia**, szczepień ochronnych, profilaktyka grypy, profilaktyka wszechobecnych spotkań z uczniami i rodzicami.

Przy okazji przeprowadzonych działań promocyjnych i edukacyjnych przedstawiono w załączniku nr 2 (zdjęcia przesłane pocztą elektroniczną)

XI. ROZPATRYWANIE SKARG, WNIOSKÓW, INTERWENCJI OD LUDNOŚCI

Od mieszkańców powiatu hajnowskiego w 2016 roku wpłynęło 36 interwencji, w tym:

- ✓ 18 interwencji dotyczących niewłaściwej jako żywności i żywienia oraz nieprzestrzegania warunków sanitarnych w zakładach żywności i żywienia,
- ✓ 2 wystąpienia powonania w szkodliwych u uczniów w szkole,
- ✓ 11 interwencji z zakresu higieny komunalnej (niewłaściwy stan sanitarny ustępów, stwierdzenie padłych zwierząt, brak WC na terenie cmentarza, zanieczyszczenia terenów, brak ciepłej wody pod prysznicami w Parku Wodnym, nieprawidłowości przy użytkowaniu szamb, stanu sanitarnego piwnic w bloku)
- ✓ 2 z zakresu higieny pracy (zanieczyszczenie środowiska opakowaniami po preparatach chemicznych, niewłaściwa jako cementu,
- ✓ 1 dot. wadliwego sprzętu e-papieros,
- ✓ 2 nieprawidłowości w szpitalu (przekazano do zażegnania do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku) .

W wyniku przeprowadzonych kontroli 13 interwencji uznano za uzasadnione lub częściowo uzasadnione, natomiast 10 przekazano do zażegnania innym organom zgodnie z ich właściwościami. Pozostałe uznano jako nieuzasadnione.

XII. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO REPREZYJNA ORAZ W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO -podsumowanie

Tabela 9. Podstawowe dane liczbowe z działalności w 2016r.

Liczba obiektów w ewidencji PPIS	1226
Liczba obiektów poddanych kontroli	627
w tym liczba obiektów, w których stwierdzono nieprawidłowości (%)	101(16,11%)
Liczba przeprowadzonych kontroli	1214
w tym związanych z dochodzeniami epidemiologicznymi	393
Liczba wydanych decyzji merytorycznych ogółem	195
Liczba wydanych opinii, decyzji, uzgodnień i innych spraw z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	82
Liczba i kwota nałożonych mandatów	18/2500zł
Liczba pobranych próbek do badań laboratoryjnych (w tym: wody, żywności, materiały biologicznego, kosmetyków)	431
Liczba postanowień o zabezpieczeniu środków spożywczych o niewłaściwej jako	6
Liczba realizowanych programów o charakterze promocyjnym	29

XIII. Wnioski:

- Wystąpienie 2 ogniska zbiorowego zatrucia pokarmowego.
- Wystąpienie choroby nietypowej, rzadko występującej takiej jak: jersiniozy pozajelitowa, b. błonica i tularemia.
- Realizacja szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych utrzymuje się na wysokim poziomie, niemniej jednak stopniowo rośnie liczba osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych.
- Postępowanie z odpadami medycznymi było prawidłowe.
- Procesy dezynfekcji i sterylizacji prowadzone są prawidłowo.

- W zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego dotyczącego zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę do spożycia dla ludzi nie wystąpiły sytuacje kryzysowe stanowiące bezpośrednie zagrożenie zdrowotne odbiorców wody wodociągowej.
- W zakresie poprawy, jakości wody w wodociągu Narewka konieczne jest wprowadzenie procesu uzdatniania wody. Został opracowany projekt technologiczny uzdatniania wody, właściciel wodociągu deklaruje wprowadzenie uzdatniania wody do dnia do 31.08.2017r.
- Pozytywnym działaniem, które wpłynęło na poprawę zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia była wymiana złóż aktywnych w wodociągu Kuzawa (gm. Czeremcha).
- W zakresie nadzoru nad jakością wody na pływalniach – nie stwierdzono zanieczyszczeń bakteriologicznych wody w nieckach kąpielowych, za wyjątkiem 1 próbki.
- W 2016r. stan sanitarno- techniczny placówek nauczania i wychowania kształtował się na poziomie lat ubiegłych. Placówki w miarę pozyskiwanych środków finansowych przeprowadzały niezbędne remonty.
- W szkołach wiejskich i miejskich niewystarczające jest wykorzystanie istniejących natryskowni po lekcjach wychowania fizycznego. Natryski wykorzystywane są tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.
- Nieznacznie spadł odsetek kwestionowanych próbek pobieranych w zakładach żywności i żywienia z 6,76% do 5,32%.
- Wyniki oceny jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego pozwalają na stwierdzenie, iż nadal utrzymuje się ona na niezadowalającym poziomie. Na 25 jadłospisów ocenionych w czasie kontroli zakwestionowano 10. Powyższe wskazuje na potrzebę poszerzenia wiedzy przez osoby zaangażowane w planowanie i realizację żywienia w zakładach.
- Stan sanitarny kontrolowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej obiektów systematycznie poprawia się, Odsetek obiektów w których stwierdzono naruszenia w 2016r. wyniósł – 16,11% (w 2015 roku wynosił 22,25%). Poprawa stanu sanitarnego osiągnięta jest poprzez modernizację obiektów oraz wprowadzanie systemów zapewnienia jakości. W wielu przypadkach dopiero postępowanie administracyjno – egzekucyjne prowadzone konsekwentnie przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa zdrowotnego.

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny w Hajnówce
Irena Dynińska